

# Spis treści

|                                                                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Wykaz skrótów</b>                                                                                                | 12 |
| <b>Wprowadzenie – Krystyna Pawlas</b>                                                                               | 15 |
| <b>1. Zagrożenia zawodowe personelu medycznego</b>                                                                  | 21 |
| Zagrożenia zawodowe – Jerzy T. Marcinkowski                                                                         | 21 |
| Wymóg prawny kontroli środowiska pracy                                                                              | 23 |
| Zagrożenia zawodowe lekarzy w aspekcie epidemiologii i ergonomii – Alicja Krzyżaniak, Barbara Stawińska-Witoszyńska | 26 |
| Szczepienia ochronne – Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski                                                        | 30 |
| Wypadki przy pracy i choroby zawodowe – Jerzy T. Marcinkowski, Aneta Klimberg, Krzysztof Tuszyński                  | 32 |
| Wypadki przy pracy                                                                                                  | 33 |
| Wypadki w drodze do pracy lub z pracy                                                                               | 39 |
| Choroby zawodowe                                                                                                    | 40 |
| Wykaz chorób zawodowych                                                                                             | 41 |
| Decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej                                                                            | 46 |
| Choroby zawodowe w zawodach medycznych                                                                              | 47 |
| Choroby parazawodowe                                                                                                | 48 |
| Uszczerbek na zdrowiu                                                                                               | 48 |
| Zdrowotne skutki reakcji stresowej w zawodach medycznych                                                            | 50 |
| Biologiczna koncepcja stresu – Iwona Niewiadomska                                                                   | 50 |
| Pierwsze stadium fizjologicznego zespołu adaptacyjnego: reakcje alarmowe                                            | 50 |
| Drugie stadium fizjologicznego zespołu adaptacyjnego: odporność                                                     | 52 |
| Trzecie stadium fizjologicznego zespołu adaptacyjnego: wyczerpanie                                                  | 54 |
| Rola stresu w niektórych zaburzeniach czynnościowych – Iwona Niewiadomska                                           | 55 |
| Zróżnicowanie źródeł stresów w zawodzie lekarskim – Jerzy T. Marcinkowski                                           | 60 |
| Stres w zawodach medycznych – Emilia Kolarzyk, Iwona Niewiadomska, Justyna Łyszczarz                                | 62 |
| Zespół nietolerancji pracy zmianowej                                                                                | 62 |
| Rola zawodowa i praca w zespole zawodowym jako źródła stresu                                                        | 68 |
| Zespół wypalenia zawodowego                                                                                         | 70 |

|                                                                                              |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Możliwości przeciwdziałania stresowi w zawodach medycznych . . . . .                         | 73        |
| Radzenie sobie ze stresem . . . . .                                                          | 75        |
| Rola zwanego zespołu w przeciwdziałaniu stresowi zawodowemu . . . . .                        | 81        |
| Możliwości przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu . . . . .                                   | 85        |
| Problematyka uzależnień w zawodach medycznych . . . . .                                      | 88        |
| Alkohol – <i>Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                                             | 89        |
| Narkotyki – <i>Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                                           | 89        |
| Palenie tytoniu – <i>Zbigniew Bartkowiak, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                | 92        |
| <b>2. Higiena w zakładach opieki zdrowotnej . . . . .</b>                                    | <b>95</b> |
| Ogólne zasady sanitarno-epidemiologiczne . . . . .                                           | 95        |
| Odzież ochronna – <i>Paweł Gilewski</i> . . . . .                                            | 95        |
| Dezynfekcja – <i>Paweł Gilewski</i> . . . . .                                                | 96        |
| Dezynfekcja chemiczna . . . . .                                                              | 96        |
| Dezynfekcja termiczna . . . . .                                                              | 98        |
| Dezynfekcja komorowa . . . . .                                                               | 98        |
| Dezynfekcja powierzchni . . . . .                                                            | 98        |
| Sterylizacja – <i>Marzena Binczycka-Anholcer, Waldemar Olszak</i> . . . . .                  | 99        |
| Podstawowe zasady sterylizacji . . . . .                                                     | 99        |
| Metody sterylizacji . . . . .                                                                | 100       |
| Metody alternatywne sterylizacji niskotemperaturowej . . . . .                               | 102       |
| Odpady medyczne – <i>Mariusz Stawiński, Michał Zabłocki, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . . | 108       |
| Gromadzenie i przechowywanie odpadów . . . . .                                               | 109       |
| Transport odpadów . . . . .                                                                  | 111       |
| Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi . . . . .                                        | 111       |
| Unieszkodliwianie odpadów medycznych . . . . .                                               | 112       |
| Higiena, ochrona i pielęgnacja skóry ze szczególnym uwzględnieniem skóry rąk . . . . .       | 115       |
| Higiena i mycie rąk – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                 | 115       |
| Podstawowe zasady . . . . .                                                                  | 117       |
| Mydła . . . . .                                                                              | 123       |
| Ręczniki . . . . .                                                                           | 124       |
| Środki do dezynfekcji skóry rąk . . . . .                                                    | 125       |
| Badania nad myciem rąk przez personel medyczny . . . . .                                     | 125       |
| Rękawiczki ochronne – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                 | 126       |
| Uczulenie na lateks . . . . .                                                                | 127       |
| Szkodliwość talku . . . . .                                                                  | 127       |
| Rękawiczki hipoalergiczne . . . . .                                                          | 128       |
| Pielęgnacja skóry – <i>Ryszard Żaba</i> . . . . .                                            | 128       |
| Skóra normalna . . . . .                                                                     | 128       |
| Skóra sucha . . . . .                                                                        | 129       |
| Skóra tłusta . . . . .                                                                       | 130       |
| Skóra mieszana . . . . .                                                                     | 131       |
| Skóra zniszczona . . . . .                                                                   | 131       |

|                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Skóra starcza . . . . .                                                                                          | 132 |
| Ochrona skóry rąk . . . . .                                                                                      | 136 |
| Profilaktyka zakażeń krwiopochodnych – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski, Paweł Gilewski</i> . . . . .    | 139 |
| Instrukcja wykonania wkłucia dożylnego . . . . .                                                                 | 140 |
| Postępowanie poekspozycyjne . . . . .                                                                            | 142 |
| Zakażenia szpitalne . . . . .                                                                                    | 149 |
| Przeciwdziałanie zakażeniom w ujęciu historycznym – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .           | 149 |
| Zakażenia szpitalne we współczesnym leczeniu – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                | 151 |
| Najczęstsze postaci kliniczne zakażeń szpitalnych . . . . .                                                      | 153 |
| Bakteryjne zakażenia szpitalne – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                              | 155 |
| Ziarniaki Gram-dodatnie . . . . .                                                                                | 155 |
| Pałeczki Gram-ujemne . . . . .                                                                                   | 155 |
| Beztlenowe łasieczki Gram-dodatnie . . . . .                                                                     | 156 |
| Szczepy wielooporne . . . . .                                                                                    | 156 |
| Wirusowe zakażenia szpitalne – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                                | 160 |
| Pasożytnicze zakażenia szpitalne – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                            | 161 |
| Mieszane zakażenia szpitalne – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                                | 162 |
| Grzybicze zakażenia szpitalne – <i>Elżbieta Krajewska-Kulak, Jan Karczewski</i> . . . . .                        | 163 |
| Epidemiologia zakażeń grzybiczych . . . . .                                                                      | 163 |
| Profilaktyka zakażeń grzybiczych . . . . .                                                                       | 168 |
| Zakażenia grzybicze u pacjentów hospitalizowanych . . . . .                                                      | 170 |
| Zapobieganie zakażeniom szpitalnym – <i>Anna Łyczyńska, Mariusz Stawiński</i> . . . . .                          | 175 |
| Organizacja systemu kontroli zakażeń szpitalnych . . . . .                                                       | 177 |
| Program kontroli zakażeń szpitalnych . . . . .                                                                   | 180 |
| Zapobieganie zakażeniom w laboratoriach diagnostycznych – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . . | 181 |

### **3. Wytyczne sanitarno-epidemiologiczne dotyczące zakładów opieki zdrowotnej . . . . .**

|                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Szpital – <i>Jerzy T. Marcinkowski, Aneta Klimberg</i> . . . . .                                  | 188 |
| Wymagania ogólne . . . . .                                                                        | 188 |
| Wymagania szczególne . . . . .                                                                    | 189 |
| I. Część ogólna . . . . .                                                                         | 189 |
| II. Część szczegółowa . . . . .                                                                   | 190 |
| Przychodnie lekarskie – <i>Jerzy T. Marcinkowski, Aneta Klimberg</i> . . . . .                    | 198 |
| Indywidualna i grupowa praktyka lekarska – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . . | 200 |
| Wymagania sanitarno-epidemiologiczne . . . . .                                                    | 201 |
| Indywidualna i grupowa praktyka pielęgniarek i położnych – <i>Aneta Klimberg</i> . . . . .        | 209 |
| Wymagania sanitarno-epidemiologiczne . . . . .                                                    | 209 |
| Zespół operacyjny – <i>Zbigniew Żaba</i> . . . . .                                                | 211 |

|                                                                                        |                |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| Normatywy higieniczne . . . . .                                                        | 212            |
| Czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe . . . . .                                | 214            |
| Gazy anestetyczne . . . . .                                                            | 215            |
| Promieniowanie rentgenowskie . . . . .                                                 | 216            |
| Hałas . . . . .                                                                        | 217            |
| Odzież ochronna . . . . .                                                              | 217            |
| Chirurgiczne mycie i dezynfekcja rąk . . . . .                                         | 218            |
| Laboratorium diagnostyczne – <i>Andrzej Kaniewski, Bogusław Krupiński</i> . . . . .    | 220            |
| Wyposażenie . . . . .                                                                  | 220            |
| Podstawowe wymagania . . . . .                                                         | 221            |
| Opis pomieszczeń . . . . .                                                             | 223            |
| Oświetlenie . . . . .                                                                  | 225            |
| Ochrona przed hałasem . . . . .                                                        | 226            |
| Wentylacja, ogrzewanie, klimatyzacja . . . . .                                         | 228            |
| Instalacja wodna . . . . .                                                             | 231            |
| Instalacja elektryczna . . . . .                                                       | 231            |
| Aparatura specjalistyczna . . . . .                                                    | 232            |
| Meble . . . . .                                                                        | 232            |
| Ochrona przeciwpożarowa . . . . .                                                      | 233            |
| Zasady bezpieczeństwa pracy . . . . .                                                  | 234            |
| Prosektorium – <i>Czesław Żaba, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                    | 241            |
| Wymagania w stosunku do personelu . . . . .                                            | 242            |
| Ogólne zasady higieny . . . . .                                                        | 242            |
| Ubiór ochronny obducenta . . . . .                                                     | 243            |
| Ochrony osobiste obducenta . . . . .                                                   | 243            |
| Ekspozycja zawodowa na krew i inne materiały potencjalnie zakaźne . . . . .            | 244            |
| Normy sanitarno-epidemiologiczne . . . . .                                             | 245            |
| <br><b>4. Jakość wymogiem współczesności . . . . .</b>                                 | <br><b>248</b> |
| Jakość opieki zdrowotnej – <i>Ludmiła Marcinowicz</i> . . . . .                        | 248            |
| Akredytacja zakładów opieki zdrowotnej . . . . .                                       | 250            |
| Typy decyzji akredytacyjnych . . . . .                                                 | 252            |
| Zarządzanie przez jakość . . . . .                                                     | 253            |
| Satysfakcja pacjenta . . . . .                                                         | 254            |
| Ciągła edukacja medyczna . . . . .                                                     | 255            |
| System zarządzania jakością na podstawie norm ISO 9000 – <i>Maciej Skala</i> . . . . . | 257            |
| <br><b>5. Prawo w medycynie . . . . .</b>                                              | <br><b>262</b> |
| Problemy profilaktyki w prawie pracy . . . . .                                         | 262            |
| Opieka profilaktyczna nad pracującymi . . . . .                                        | 262            |
| Zagadnienia ogólne – <i>Krzysztof Tuszyński</i> . . . . .                              | 262            |
| Podstawowe uregulowania prawne – <i>Krzysztof Tuszyński</i> . . . . .                  | 266            |
| Organizowanie opieki profilaktycznej – <i>Krzysztof Tuszyński</i> . . . . .            | 274            |
| Jednostki organizacyjne służby medycyny pracy – <i>Krzysztof Tuszyński</i> . . . . .   | 276            |

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Badania specjalistyczne w zakładach opieki zdrowotnej – <i>Marzena Binczycka-Anholcer</i> . . . . .       | 287 |
| Ochrona pracy kobiet – <i>Marzena Binczycka-Anholcer, Andrzej Anholcer</i> . . . . .                      | 289 |
| Wykaz prac wzbronionych kobietom – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .                 | 294 |
| Ochrona pracy młodocianych – <i>Jerzy T. Marcinkowski, Aneta Klimberg</i> . . . . .                       | 298 |
| Odpowiedzialność karna, cywilna i zawodowa – <i>Czesław Żaba</i> . . . . .                                | 301 |
| Odpowiedzialność karna . . . . .                                                                          | 302 |
| Przestępstwa nieumyślne . . . . .                                                                         | 302 |
| Przestępstwa umyślne . . . . .                                                                            | 303 |
| Odpowiedzialność cywilna . . . . .                                                                        | 304 |
| Odpowiedzialność za wykroczenia . . . . .                                                                 | 307 |
| Odpowiedzialność karno-administracyjna i służbowa . . . . .                                               | 308 |
| Tajemnica zawodowa . . . . .                                                                              | 308 |
| Skargi przeciwko lekarzom i zakładom opieki zdrowotnej – <i>Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . .           | 310 |
| Powództwa o odszkodowania za zakażenia szpitalne – <i>Aneta Klimberg, Jerzy T. Marcinkowski</i> . . . . . | 313 |
| Strategia adwokatów . . . . .                                                                             | 315 |
| Strategia zakładów opieki zdrowotnej . . . . .                                                            | 316 |
| <b>Skorowidz</b> . . . . .                                                                                | 318 |